מדרש · אגדה · מדרש לקח טוב · מפרשים

הערות ותיקונים על מדרש לקח טוב על אסתר

רבי שלמה בובר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הערות ותיקונים על מדרש לקח טוב על אסתר

רבי שלמה בובר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הערות-ותיקונים-על-מדרש-לקח-טוב-על-אסתר/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 7
פרק ג 9
פרק ד 10
פרק ה 11
פרק ו 12
פרק ז 13
פרק ח 14
פרק ט 14
פרק י 15

פרק א

ואמר ר' אליעזר המודעי. מגילה ז' ע"א, והביא זה גם בפ' שמות י"ז י"ד:
בבקעת דורא. בכ"י מינכען נוסף בצדו "נתחייבו כלייה באותו הזמן אבל לא ענה מלבו":
והחזיר את עצתו למוטב. בכ"י מינכען והחזיר חת עמו למוטב:
ותניא בסדר עולם. פרק כ"ד:
אמרו רז"ל במס' מגילה. הוא שם דף י"א ע"ב, ועיין שם בפירש"י:
ובלשצר בן בנו, ר"ל בן בנו של נבוכדנצר, ועיין רש"י דניאל ה' א' בלשצר בנו היה (ר"ל של נבוכדנצר) למלך לאחר הויל מרודך שמלך תחת נבוכדנצר, וגם היה בנו של נבוכדנצר, ובפתיחתא דאסתר רבה אות י"ב והכרתי לבבל שם ושאר ונין ונכד, שם זה נבוכדנצר, ושאר זה אויל מרודך, ונין זה בלשצר, משמע ג"כ שהיה בלשצר בנו של אויל מרודך, לכן יש לתקן ברש"י וגם היה בן בנו של נבוכדנצר:
תנא בסדר עולם, פרק כ"ח:
במס' מגילה, דף י"א ע"ב:
וזה שאמר דניאל לבלשצר נבוכדנצר אבוך הוא זקינו. עיין לעיל הערה ו':
במס' ר"ה דף ג', ובמדרש אסתר רבה פ"א אות א' אחשורוש הוא ארתחשסתא, עיין שם:
תניא בב"ר. הוא פמ"ב אות ג':
כל מקום שנאמר ויהי כו'. בב"ר שם בכל מקום שנאמר ויהי משמש צרה ושמחה:
חמשה הן. מגילה י' ע"ב ומדרש פנים אחרים ב', וברחבה במדרש אסתר רבה בפתיחתא אות י"א:
ויהי בימי אחשורוש. תקנתי בפנים, כי בלי תקון המאמר בלתי מובן, שהביא הכתוב ארם מקדם גם הכתוב ראיתי את הלחץ, ועיין בפתיחתא דאסתר רבה אות י"א:
אמר רב. מגילה י"א ע"א:
כל מקום שנאמר הוא. עיין מגילה שם:
רב ושמואל, מגילה שם:
והאיך את מקיים דבר שניהם, מובא בס' מנות הלוי דף כ"ד ע"א בשם מדרש לקח טוב:
בת ק' כבת כ'. עיין לקח טוב בראשית כ"ג א' ובהערה ו' שם:
והרי כתיב ושני חיי עמרם וכו'. המאמר קטוע, ועיין מגילה י"א ע"א, שבע ועשרים ומאה מדינה אמר רב חסדא בתחלה מלך על שבע ולבסוף מלך על עשרים ולבסוף מלך על מאה, אלא מעתה ושני חיי עמרם שבע ושלשים ומאת שנים מאי דרשת ביה שאני

הכא דקרא יתירא הוא מכדי כתוב מהודו ועד כוש שבע ועשרים ומאה מדינה למה לי ש"מ לדרשא:
שישב וחשב ע' שנה לגלות המלך יהויכין, עיין מגילה דף י"א ע"ב ובפירש"י שם:
מלמד שביקש לישב על כסא שלמה המלך, עיין מדרש אבא גריק:
למה עשה המשתה. מובא במדרש א"ג:
אמר רבי תנחומא. מדרש א"ג:
א"ר יוסי בר חנינא. מגילה י"ב ע"א:
כיון שראו ישראל. מדרש א"ג ומובא בס' מנות הלוי דף כ"ט ע"א בשם מדרש לקח טוב:
א"ר חנינא בר פפא. מדרש א"ג ומובא ג"כ בס' מנות הלוי דף כ"ט ע"א בשם לקח טוב:
א"ר חנינא בר ממל, בכ"י מינכען א"ר חנינא בר עגיל, ובמדרש א"ג בר עיגול, ועיין לעיל במדרש א"ג הערה קמ"ב:
רב ושמואל. מגילה י"ב ע"א:
ד"א בחצר גינת. הוא נובע ג"כ ממדרש אבא גריון:
כאשר הושיבן בחצר. מובא בספר מנות הלוי דף ל' ע"א בשם מדרש לקח טוב:
כדאמר שמואל בתלמוד. הוא בגמרא מגילה דף י"ב ע"א:
לשון חיור. וכן פירש"י שם בגמרא חור לשון חיור:
כרים של פסים, מגילה שם:
שהם של כסף. מגילה שם:
שמאירות כהרים, מגילה שם:
רב אמר. מגילה שם:
אמר רבה. מגילה שם, ובגמרא שם הגי' אמר רבא:
כגון בלשצר שנאמר. הוספת המחבר, וגם רש"י בגמרא שם כתב הראשונים כלומר בלשצר וחבורתו:
ס"א וכלים, הוא ממדרש אבא גריון:
ס"א שונים הביא כליו וכלי עילם. מדרש א"ג, וע"ש בהערה קמ"ד:
אמר רב. מגילה שם:
א"ר חנין, מגילה שם:
שהרי על כבש בשר רביעית ההין. עיין רש"י מגילה שם כדת של תורה אכילת מזבח מרובה משתייה פר ושלשה עשרונים סולת לאכילה ונסך חצי ההין:
אמר רבא. בכ"י מינכען אמר רבא, ובגמרא מגילה שם הגי' א"ר אלעזר:
כדי שלא תטרוף דעתו, הוספת רבינו:

כדת כל אומה ואומה. מובא בס' מנות הלוי דף ל"ב ע"ב בשם לקח טוב:
א"ר לוי. הוא ממדרש א"ג:
מחזיק חמשה שמטות, צ"ל שמיניות, וכן בכ"י מינכען כתוב לנכון שמיניות, ועיין לעיל במדרש א"ג הערה קס"ג:
ונקרא פיתקא. עיין בא"ג הערה קס"ד:
אמר לו הקב"ה. הוא ממדרש א"ג:
אמר הקב"ה מוצא ידי לכל, עיין במדרש א"ג כי פה המאמר קטוע.
א"ר אבא בר כהנא, בגמרא מגילה שם הגי' אמר רבא:
מה ראה הכתוב. מדרש א"ג:
אם למכעיסיו. במדרש א"ג הוא בשם ר' מאיר:
מלמד שנתנה אותן. מדרש א"ג:
א"ר אבהו. מדרש א"ג:
שנהיה מומה. עיין בא"ג ובהערה ר"ב:
בזתא שנהיתה לבוז. עיין בא"ג ובהערה ר"ג:
שנחרב ביתו. עיין בא"ג ובהערה ר"ד:
שנהיתה לבג לכלבים. זה ליתא במדרש א"ג, ודורש מלשון ונתתיך לבג (יחזקאל כה ז), והקרי לבז:
שהיו התינוק משחקות עליה כאבגתיים. הלשון משובש, והמלות שהיו התינוק משחקות עליה הם מאיזה מעתיק שרצה לתקן וקלקל, ומובא בא"ג אמר הקב"ה מצחק אני עליכם כאבגתיים מאחורי הקוריוס, ובארתי כוונת המאמר בא"ג שם הערה ר"ז ע"ש:
שלא יהיה עליה אלא הכתר, מדרש א"ג:
והלא פרוצה היתה. מגילה י"ב ע,ב:
שלחה לו דברים הנוגעים בלב. מדרש א"ג:
יצא יינך מלבך. במדרש א"ג הגי' יצא לבך מיינך:
בר אהורייריה דאבא. בגמרא מגילה י"ב ע"ב:
פי' שומר ארוות הסוסים. הוא הוספת רבינו טוביה ז"ל לבאר הוראת המלות בר אהורייריה, וגם רש"י פירש בגמרא מגילה שם בר אהורייריה פי' שומרי הסוסים:
אבא לקרביל אלפא גוברין חמרא שתי. הוא לשון הכתוב דניאל ה' א', בלשצר מלכא לקבל אלפא חמרא שתה, והמלה "גוברין" הוסיף המחבר וליתא גם בגמרא שם:
אישתנייי ליה בחמריה. בגמרא שם אשתטי בחמריה:
והלא לא היה כדאי והגון להיות קומיס אצטבלאות. הוא ממדרש א"ג:

פי' נגוד אצטבל כו'. הוספת רבינו, ועיין לעיל בא"ג הערה רכ"ז:
אמר רב חנינא, מדרש א"ג:
א"ר סימן. מדרש א"ג:
בתלמוד בבלי אמרו. מגילה י"ב ע"ב:
יודעי העתים. מגילה שם:
אמרו חז"ל מגילה שם:
פתח לה חמרא. בגמרא פסיק ליה חמרא פירש"י יפיג יינו מעט מעליו:
מדכר לן. ליתא בגמרא:
מטב לסלוקי נפשין מינה. ליתא בגמרא:
נטלה עצה ממנו. בגמרא נוסף ואין אנו יודעין לדון דיני נפשות:
וכן הוא אומר. ליתא בגמרא:
כחמרא [דיתיב] אדרדוייה. פי' על שמריו, והמלה ערבית ותרגום של שמריה ימצאו דורדייהא ימצצון:
כרשנא מאפריקא. מדרש א"ג:
ממקום שהיו ישראל מכינים כו'. הוספת רבינו, ובכ"י מינכען הגי' ממקום שהיו ישראל ממרסין בדם במנחות, כתיב לרוס את הסולת (יחזקא מו יד), וכענין ששנינו נתנו לממרס. ואחר זה מתחיל ממוכן ממקום שהיו ישראל מכינין כו. ואשר הביא ממקום שהיו ישראל ממרסין בדם במנחות, עיין מגילה י"ב ע"ב מרס כלום מירסו בדם מרסנא כלום מירסו במנחות, וע"ש בפירש"י:
על שלא היתה מנחת. מדרש א"ג:
א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן. מדרש א"ג בפ' להביא את ושתי המלכה:
שהיה מוכן לפורענות. מגילה שם:
א"ר אבא בר כהנא. בגמרא שם אמר רב כהנא:
שני אמוראין נחלקו בדבר. מדרש א"ג:
לרעותה הטובה ממנה. בכ"י מינכען נוסף "נראין הדברים כי בת היתה לממוכן והיה מבקש להשיאה למלך":
א"ר חנינא בר אבהו. מדרש א"ג:
אמר רבא. מגילה שם:

פרק ב

לאחר שנתקרר מיינו. מובא במדרש אבא גריון:

רז"ל אמרו שהיתה מביאה כו'. בגמרא מגילה שם:
א"ר נחמן אמר רב. בגמרא שם אמר רב, וחסרים המלות א"ר נחמן:
יבקשו בצנעה ובסתר שלא להבריח הבתולות. זה ליתא בגמרא, ובמקום זה איתא שם מאן דהוה ליה ברתא אייתי ניהליה, וע"ש בפירש"י:
כל הכופר בע"ז נקרא יהודי. מגילה י"ג ע"א:
רובם של צדיקים. מדרש אבא גריון:
מה נפשך. מגילה י"ב ע"ב:
אמר רבא. מגילה י"ג ע"א ועיין שם בפירש"י:
כדרך שגלו יהויכין מעצמו. הוא דברי רבינו ומובא בשמו בס' מנות הלוי דף ס"ד ע"ב:
קרי לא הדסה. מגילה י"ג ע"א:
תניא רבי מאיר אומר אסתר שמה. בגמרא מגילה שם:
ר' יהודה אומר הדסה שמה. מגילה שם:
בן עזאי אומר אסתר לא ארוכה וכו'. בגמרא שם:
ר' ברכיה בשם בנן דתמן אמרי: מובא במדרש אבא גריון:
הא תו למה לי. מגילה דף י"ג ע"א:
תנא משום ר' מאיר אל תקרא לבת. מגילה שם:
ותהי גואלת לישראל וכו'. הוא ממדר' אבא גריון, ושם הגירסא נכונה, וז"ל המדרש שם:
אמר הקב"ה לישראל אתם בכיתם יתומים היינו ואין אב (איכה ה' ג'), אף הגואל שאני עתיד להעמיד עליכם במדי אין לו אב ואלא אם הדא הוא דכתיב כי אין לה אב ואם:
כדרך שיש למלך. זה מובא במנות הלוי דף ע"ב ע"ב בשם מדרש לקח טוב:
אמר רבה. מגילה י"ג ע"א:
תניא ר' יהודה אומר. מגילה י"ג ע"א:
למדנו צניעות המלך. עיין מגילה שם א"ר יוחנן כו':
א"ר אלעזר. מגילה שם:
ר' נחמיה אמר כו' ר' לוי אמר. מדרש א"ג:
אמר רב חסדא. מגילה שם, ובגמרא חסר שם האומר:
ועוד ירח כו'. הוא הוספת רבינו:
א"ר חלבו. מדרש אבא גריון:
א"ר לוי. מדרש א"ג, ובעל מנות הלוי דף ע"ח ע"ב הביא זה בשם מדרש לקח טוב:
ר' שמעון אומר בשם ריב"ל. מדרש א"ג, ושם הגי' יהודה בר סימון בשם ריב"ל, ומובא בס' מנות הלוי דף פ"א ע"ב בשם מדרש לקח טוב:

מה היה הקצף, עיין במדרש א"ג ומה הקצפון היה שם מעמיד שנים ומושיב אחד ע"ש:
א"ר חייא בר אבא. בגמרא מגילה דף י"ג ע"ב:
א"ר חייא בר אבא בגתן ותרש שני טרסיים היו. בגמרא שם הגי' א"ר יוחנן, ונראה כי גי' המחבר נכונה, כי בגמרא מגילה ז' ע"א איתא והא דר' מאיר דילמא כרבי חייא בר אבא דאמר בגתן ותרש שני טרסיים היו, הרי כי היה הגי' ר' חייא בר אבא במקום ר' יוחנן:

פרק ג

אמר רבא. מגילה י"ג ע"א:
א"ר שמעון. בגמרא שם אמר ר"ל, והוא ר"ת ריש לקיש, ולפני המחבר היה בוודאי הגי' ר' שמעון בן לקיש:
והוא נתן עצה. מדרש א"ג:
משל לאדם. מדרש א"ג:
ר' יהודה. בכ"י מינכען ר' הונה והוא ג"כ ממדרש א"ג. ושם הגי' ר' פנחס, ע"ש בהערה י"ח:
אמרו מאן יימר לן. הוספתי עפ"י מדרש א"ג:
ס"א אחר הדברים האלה אחר הרהורי דברים. מדרש א"ג:
משל לחיה. מדרש א"ג ושם הגי' משל לזאב:
ר' יהודה בשם ר' סימן. מדרש א"ג ושם הגי' ר' בניה בשם ר' לוי ועיין במדרש א"ג הערה ל"ח, וגם בכ"י קאמברידש הגי' ר' יהודה בשם ר' סימון:
אמר להם מרדכי. מדרש א"ג:
א"ר איבו. מדרש א"ג, ושם הגי' א"ר אבא:
מה עשה המן. מדרש א"ג:
אמר רבא. הוספתי כמו שהוא בגמרא מגילה דף י"ב ע"ב:
א"ר לוי משל לעוף שקינן וכו'. מדרש א"ג:
עם מרדכי מובא בס' מנות הלוי דף צ"ו ע"א בשם המדרש לקח טוב:
פור לשון פרסי. הוא הגורל בלשון הקודש. זה הביא גם הראב"ע:
עלה יום ראשון. בכ"י מינכען נוסף בצדו "שנו רבותינו כשהפיל המן פור מיום ליום ומחדש לחדש עלה יום ראשון". והמאמר לקוח מן מדרש אבא גריון. ועיין במנות הלוי מה שהעיר בזה, ואחר שהביא מאמר גדול מן מדרש אסתר רבה כתב כי יש שנוי דברים רבים בילקוט רמז תתרנ"ג ובלקח טוב, ע"ש. אולם בעל לקח טוב העתיק כמו שהוא במדרש א"ג, והילקוט הביא כמו שהוא במדרש פנים אחרים:

בי נבראו דגים ולויתן וכו'. עיין בא"ג בהערה ע"ב מה שהעירותי שם:
לכסליו טבת זכות חנוכה. עיין בא"ג בהערה פ"ד:
שהיתה עתידה. זה הוספת רבינו, ועיין בא"ג בהערה פ"ד:
אמר השתא נפל פור. מגילה י"ג ע"ב, ובעל מנות הלוי דף ק"ה ע"ב הביא זה בשם מדרש לקח טוב ונעלם ממנו המקור:
אמר אבדוק המזלות. הוא ג"כ במדרש א"ג:
אומרים שבת הים. לקוח מא"ג בקצרה:
אמר רבא. מגילה י"ג ע"ב:
שאינם נותנים דרונא למלכא, זה חסר בגמרא, ואין ספק שכן היתה הגי' לפני רש"י שכתב ואת דתי המלך אינם עושים אינגריות ומסים וגלגליות וארנונות אינן נותנין, וזה פי' רש"י על שאינם נותנים דרונא למלכא:
שאפילו זבוב. מגילה שם:
באותה שעה, מדרש א"ג:
איני יודע עכשיו כמה הם. עיין מדרש אסתר רבה פ"ז אות י"ט אמר ליה השתא לית אנא ידע מנייניהון, כי נפקו מצרים הוו להו שית מאה אלפין גברא ועל כל חד וחד יהיבנא לך מאה זוזי אחד דהיינו חמשים שקלים, וע"ש במ"כ מה שהביא החשבון בשם רבינו בחיי:
והקדים שקליו, מגילה יג ע"ב:
אמר לו טול הכסף איני מבקש, מדרש א"ג, ובעל מנות הלוי דף קי"ח ע"א הביא זה בשם מדרש לקח טוב:
ורוח הקודש כו', גם זה הוא בא"ג, ובעל מנות הלוי דף קי"ח ע"ב הביא זה בשם לקח טוב:
א"ר אבא בר כהנא. מגילה י"ג ע"ב, ושם חסרים המלות "בר כהנא":
כתב בכתבים, מדרש א"ג והמחבר הביא בקצרה:
וסוף הענין. פה קצר המחבר וסיים וסוף הענין ר"ל וסוף האגרת:

פרק ד

אמר רב גבה המן מאחשורוש. מגילה ט"ו ע"א:
שהרי הסיר את טבעתו כו' הוספת רבינו ליתן טעם בדבר, ורש"י כתב גבה המן מאחשורוש שמלאו לבו לדבר מה שלא עלה על לב אחשורוש:
באותו היום המן יוצא, מדרש אבא גריון:

ונצרכה לנקיות. מגילה ט"ו ע"א ור' ירמיה אמר שהוצרכה לנקביה:
וי"א בא לה דרך נשים. בגמרא שם אמר רב שפירסה נדה:
שכל דברי מלכות, מגילה שם בשם שמואל:
ר' יצחק נפחא. בגמרא שם חסרה המלה נפחא:
ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו, בכ"י מינכען נוסף בצדו "את כל אשר קרהו על ידי צורר עמלק שנאמר בו אשר קרך בדרך ס"א את כל אשר קרהו" על עסק שלא כרע לע"ז:
ואילו התך לא אזיל מכאן כו', מגילה ט"ו ע"א:
וי"א מצאו המן ודחפו ומת. מדרש א"ג:
אמר רב שהעביר יום ראשון של חג המצות בתענית. מגילה ט"ו ע"א. ולדעתו ג' ימי תענית היינו י"ג י"ד ט"ו:
שהרי בי"ג בניסן נכתבו הכתבים כו', הוספת רבינו, ולדעתו ג' ימי תענית היו ביום י"ג י"ד וט"ו, ורש"י במגילה שם כתב וז"ל שהרי בי"ג בניסן נכתבו האיגרות וניתן הדת בשושן וי"ד וט"ו וט"ז התענו, ובששה עשר נתלה המן בערב עכ"ל, ועיין גם ברש"י דף ט"ז ע"א, אם כן לדעתו ימי התענית היו בי"ד ט"ו וט"ז, ובעל מנות הלוי דף קל"ו ע"ב הביא דברי בעל לקח טוב, וע"ש מה שהאריך בזה, וגם במדרש אסתר רבה פ"ח אות ז' איתא ג' ימים הן י"ג י"ד וט"ו:

פרק ה

בגדי מלכות מבעיא ליה, מגילה ט"ו ע"א:
כתוב בס' יוסף בן גוריון שקורין אותו יוסיפוש, המאמר הזה הביא בעל מנות הלוי דף קמ"ד ע"א בשם מדרש לקח טוב והביא שם את דברי יוסף בן גוריון הכהן, וכל המאמר שהביא נמצא גם במדרש אסתר פ"ט אות א' אשר לקוח מן היוסיפון מלה במלה:
ג' נערות, בכ"י מינכען וכן מובא במנות הלוי ג' שפחת: מיד נזדמנו ג' מלאכי השרת. מגילה ט"ו ע"ב בשם ר' יוחנן:
א"ר ירמיה בר אבא. בגמרא נאמר א"ר ירמיה לבד, והמלות בר אבא ליתא שם:
ר' יהושע בן לוי אמר עשרים וארבע. בגמרא שם ואמרי לה על עשרים וארבע, ושם האומר חסר:
ואמרי לה עשרים ושמונה. זה ליתא בגמרא ושם נוסף במתניתא תנא על ששים:
רבה בר עפרון. בגמרא שם בר עופרן:
משום ר' אליעזר. בגמרא סיים ששמע מרבו ורבו מרבו מאתים:
מיד רחם הקב"ה. זה סיים רבינו טוביה:

שנאמר ויהי כראות המלך וגו'. בכ"י מינכען נוסף ויאמר לה המלך למה הנחת ראשך על ראש שפחתך, מה בקשתך כי באת אל החצר הפנימית עד חצי המלכות, אמר רבא עד חצי המלכות ולא דבר שחוצץ במלכות, זה בנין בית המקדש שנקרא טבור הארץ, שכשם שהטבור בחצי הגוף כך בית המקדש בחצי העולם" ע"כ. והנה המאמר למה הנחת ראשך על ראש שפחתך וכו' הוא מיוסיפון בן גוריון, והמאמר אמר רבא הוא מגמרא מגילה דף כ"ו ע"ב, ושם בגמרא חסר שם האומר, והסיום שנקרא טבור האר, הוא הוספת רבינו, ומובא בשמו בספר מנות הלוי דף קמ"ה ע"ב. ועיין ברש"י מגילה ט"ו ע"ב ולא דבר החוצץ במלכות בנין הבית שהוא באמצע של עולם כו':

ארז"ל מה ראתה אסתר. מגילה ט"ו ע"ב:

שאחשורוש מלך הפכפך היה. זה מובא בגמרא שם בשם רבן גמליאל:

רב אמר. בגמרא שם רבה אמר:

שכל אלה הדברים. הוספת רבינו:

ראה שהם היו אוכלים. מובא במנות הלוי דף ק"נ ע"ב בשם מדרש לקח טוב:

להגיד לו שאלתי ובקשתי. זה מובא במנות הלוי דף קנ"ב ע"א בשם מדרש לקח טוב:

ור"ב כתיב מלמד שהיו לו ר"J בנים. כי ור"ב בגימטריא ר"ח, גמרא מגילה ט"ו ע"א:

כל שפתחו באף. ב"ר פי"ט ומובא גם באסתר רבה ובעל מנות הלוי דף קנ"ד ע"ב הביא זה בשם מדרש לקח טוב:

שהרי היו לו להמן שס"ה יועצים. מדרש א"ג:

א"ר אליעזר א"ר חנינא. מדרש א"ג:

ואם במילי של נחושת תשימהו. עיין במדרש אבא גיריון בהערה ו':

ויש אומרים שהלך וקיצץ ארז. מדרש א"ג:

וי"א פרשנדתא בני. מדש א"ג:

והוציאן בהלל ובזמר. במדרש א"ג בחליל ובזמר:

לאחר שהעמידו מדרש א"ג שם:

מיד הלך. מדרש א"ג שם:

א"ר חלבו. מדרש א"ג שם:

וצריכין אנו לעסוק: דברי רבינו מדנפשיה:

פרק ו

אמר רבא. מגילה ט"ו ע"ב:

ובמדרש אגדה, כוון למדרש א"ג:

וכן אמרו חז"ל בתלמוד, מגילה ט"ו ע"ב, ומובא במנות הלוי דף קנ"ח ע"א בשם לקח טוב:
מיד גזר. מדרש א"ג ומובא במנות הלוי שם בשם לקח טוב:
שהיו נקראין מאליהן, גמרא מגילה ט"ו ע"א:
נכתב מבעיא ליה, גמרא שם, ושם הגי' כתב מבעיא ליה, ועיין שם בפירש"י:
כיון שהזכיר לפניו את מרדכי. מדרש א"ג:
לעצמו הכין, מגילה ט"ז ע"א:
כשאני רואה אותו. מדרש א"ג:
לא הספיק לדבר. מובא במנות הלוי דף ק"ס ע"ב בשם מדרש לקח טוב:
לבוש שהביא לדריוש, עיין שם במדרש א"ג בפרשה ו' ובהערה ט':
כיון שהזכיר הכתר. מדרש א"ג:
כיון שראה. מדרש א"ג:
אמר לו אדוני המלך. גמרא מגילה ט"ז ע"א:
אמר לו הלא אתה כתבת. מדרש א"ג:
אמר לו המן. מגילה שם:
פי' עיר שהיו באים שם לסחורה. הסגרתי, והיא פי' שמפרש רבינו מלת דיסקרתא:
מיד הלכו. מדרש א"ג:
עלתה בתה של המן. מגילה ט"ז ע"א:
שב אל שקו. מגילה שם ומדרש א"ג:
א"ר חלבו. מדרש א"ג:
אבל מן בתו. מדרש א"ג: ומובא במנות הלוי דף קס"ז ע"ב בשם מדרש לקח טוב:
א"ר יוחנן. מגילה ט"ז ע"א:
דרש ר' יהודה. מגילה שם:
אמרה אסתר. מדרש אבא גוריון ומובא במנות הלוי דף קס"ט ע"א בשם מדרש לקח טוב:

פרק ז

מהו ויאמר ויאמר ב"פ א"ר אבהו. מגילה שם:
כ שנו חכמים. מגילה שם:
מקיש שיבה לקימה. כן תקנתי כמו שהוא במגילה שם:
א"ר אלעזר. מגילה שם:
אמר ווי מבראן ווי מגוואי. בגמרא שם ווי מביתא ווי מברא:

שהיה ירא ממנו שלא ימרוד. מובא בס' מנות הלוי דף קע"ד ע"א בשם מדרש לקח טוב:
שתי שכיבות הללו למה. גמרא מגילה דף ל"ז ע"א:
אמרו ז"ל מאי זה עץ היה. מדרש אבא גריון:

פרק ח

דעתן קלה. בכ"י מינכען הגי' דמעותיהן קרובה, וזו גירסא ישרה:
בלשון תלמוד רמכי רמכי. תענית כ"ג. ועיין ערוך שפי' עדרים עדרים, והמלה סורית:
א"ר יהודה. מגילה ט"ז ע"ב. וכ"י מינכען א"ר יהודה אמר רב:\

פרק ט

כל האתים הללו. מגילה ט"ו ע"ב:
שכולן נתלו בעץ אחד וד' אמות לאחד עשרה נבילות. עיין בילקוט רמז אלף נ"ט בפ' בשלשה עשר במאמר בא וראה היכן היו צלובים בו, ומקור המאמר מהילקוט לא נודע לי:
כמו שמבואר במס' מגילה. דף ז' ע"א, אסתר ברוח הקודש נאמרה:
זה אחד מן ק"ו שבמקרא. ב"ר פצ"ב ע"ש:
אבל המוקפות חומה. מגילה ב' ע"א:
אין פחות מב' מנות. מגילה דף ז' ע"א שתי מנות לאיש אחד, ומתנות לאביונים שתי מתנות לשני בני אדם:
כדתנן. משנה במגילה דף ב' ע"א:
וי"ג הוא זמן קהילה לכל. מגילה שם:
כאיש אחד. כי כתוב בלשון יחיד, וראוי לכתוב וקבלו. ובעל מנות הלוי דף ר"א ע"ב הביא בשם ה"ר יוסף נאקון ז"ל וז"ל וקבל היהודים בלשון יחיד כי כלם בלב אחד קבלום, לפי שכבר החלו לעשותם:
א"ר נחמן. מגילה ט"ז ע"ב, ושם הגי' א"ר יוחנן:
ומה הגיע אליהם. בכ"י מינכען נוסף על הגליון: פי' מה ראו אחשורוש והמן לכתוב כתבים לאבד היהודים על ככה שנתקנא המן במרדכי ומה הגיע אליהם שנעשה נס למרדכי:
מכאן שסעודת פורים אינה נוהגת אלא ביום. עיין מגילה דף ז' ע"ב, אמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו:
ואף הנשים חייבות במקרא מגילה. ערכין ג' ע"א:

וצריכה שרטוט. מגילה ט"ז ע"ב:
כלומר תוקף המעשה. מובא בס' מנות הלוי דף ק"ז ע"ב וז"ל מצאתי במדרש לקח טוב דברים נפלאים מורים על מעלת תהלת המגלה הזאת ראיתי להעתיקם פה מפני כבוד שמים וכבוד רבותינו הקדושים את כל תוקף כי':
שבמדרש אסתר. כוונתו למדרש אבא גריון:
מכאן אמרו רז"ל. מגילה י"ח ע"א:
ונקראת בילה. מגילה ד' ע"א:

פרק י

על שכפר בע"ז. מגילה י"ג ע"א:
ולא לכל אחיו. מגילה ט"ז ע"ב: